

Dům s rohovou síní – opomíjená typologická varianta trojdílného domu

Zuzana Syrová – Jiří Syrový

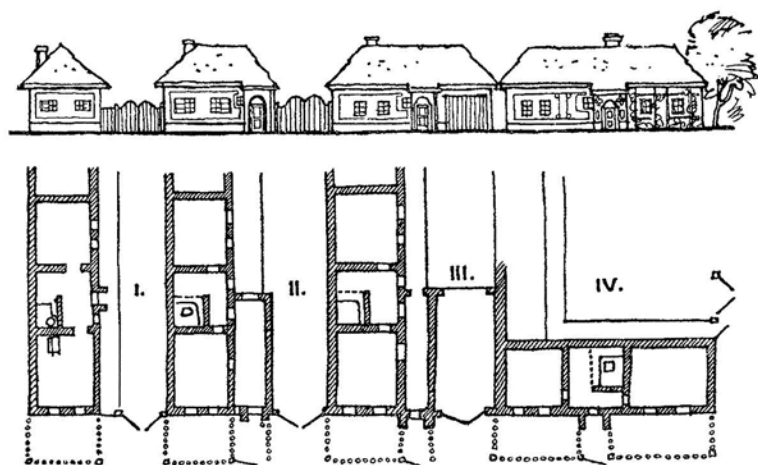
Vedle trojdílného domu s obytnou místností síní a komorou s místnostmi uspořádanými v jedné ose (hloubkové či podélné vzhledem k veřejnému prostoru) je pro vesnici a městečko (včetně okrajových částí a předměstí měst) střední a jihovýchodní Moravy a přilehlých oblastí jihozápadního Slovenska typické zalomení půdorysu s rohovou vstupní síní, z níž je při veřejném prostoru přístupná obytná místnost, a kolmo do dvora pak komorový díl domu.

Koexistence domů hloubkově a podélně orientovaných s domy s rohovou síní na jihovýchodní Moravě je snad nejlépe dokumentována na zaměření části kněždubské návsi Otakarem Máčelem (*Frolec 1974*, příloha *Kněždub 1948*), kde domy čp. 14 a 15 (výměnek) mají hloubkově orientované dispoziční jádro a jsou propojeny podélným uličním křídlem, čp. 16 a 17 jsou podélně orientované k návsi, čp. 18, 19 a 20 mají zalomený půdorys s rohovou síní s vestavěnou kuchyní.

Zalomený půdorys domu bývá někdy v literatuře dáván do spojitosti s hypotetickým otáčením domu z orientace hloubkové do podélné. Příklady ilustrované Janem Koulou (*Koula 1894*) nebo Václavem Menclm (*Mencl 1980*, 30–31), kteří této otázce věnovali zvláštní pozornost, se však týkají poměrně mladého procesu uzavírání uliční fronty příkládáním krytého vjezdu (tzv. návratí) nebo druhé světnice oddělené od čelní světnice úzkou síňkou průchozí do dvora. Dochází k němu převážně na úzkých parcelách vzniklých dělením starších usedlostí nebo v chalupnické domkářské zástavbě na okrajích historických jader vsí. Podélně orientovaný dům zůstává zachován v historických jádrech vsí tam, kde k dělení parcel nedošlo. Jeho příklady známe konečně i z archeologických nálezů: podélně orientovaný trojdílný dům usedlosti XIV. z Mstěnic u Rouchovan, středověké vsi zaniklé k r. 1498 (*Nekuda R., Nekuda V. 1997*, 44–47).

Rovněž dům s rohovou síní, který označil Zdeněk Smetánka jako trojdílný dům „do háku“ (*Smetánka 1994*), známe ze zaniklých středověkých vsí Bystřece u Jedovnic (*Belcredi 2006*) nebo Konůvek na Slavkovsku (*Šaurová 1973, Měchurová 2002*) či slovenských lokalit Chľaba (*Hanuliak 1989*, 180, *Ruttkay 1998*, 54) a Pavľany – Krigov (*Habovštiak 1985*, 91–92). Zatímco v Konůvkách, zaniklých za česko-uherských válek 1361, půdorys „do háku“ zřejmě převažoval, v Bystřeci, zaniklém počátkem 14. století, k němu můžeme přiřadit pouze usedlost IV, u níž ale L. Belcredi nepředpokládá existenci síně mezi jizbou a komorou (*Belcredi 2006*, 35–48), usedlost I., jejíž interpretace V. Nekudou (*Nekuda V. 1976*, 39–63, *Nekuda R. 2002*, 46–47) a L. Belcredim (*Belcredi 2006*, 66–73) se ovšem liší, a snad i usedlost XII (*Belcredi 2006*, 92–101) a kovárnou XIX (237–254). Západoslovenské příklady jsou mladší, až ze 16. století a jedná se v daných lokalitách o ojedinělý výskyt tohoto půdorysného typu.

Nejstarší dochované domy s rohovou síní pocházejí ze stejného období a vznikly většinou v prostředí jihomoravských městeček nebo na okrajích historických jader, resp. předměstích měst. Mimo ojedinělé příklady domů bez žudru (Znojmo čp. 152, Veselá č. 19) se jedná převážně o výstavné domy se žudry vytvářejícími rizalit před vstupní síní, z nichž jmenujme alespoň Dolní Věstonice

Obr. 1. Tvrdonice (okr. Břeclav); vývoj orientace domu usedlosti podle J. Kouly (Koula 1894). – **Abb. 1.** Tvrdonice (Bez. Břeclav); Entwicklung der Orientierung eines Guts-hauses nach J. Koula (Koula 1894).

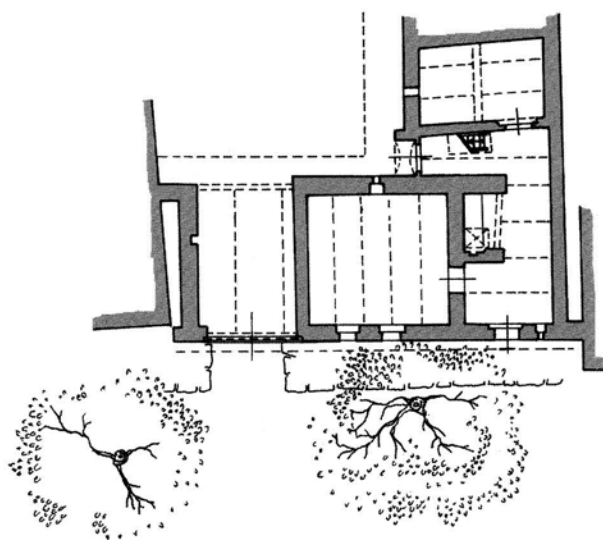
čp. 52, Modřice čp. 171, Pouzdřany čp. 82, 92 a 115, Přízřenice čp. 30 (Staré náměstí č. 31), Troskotovice čp. 159 (zaměřený J. Vajdišem (Vajdiš 1971, 97)), Želešice čp. 23 a 76 (ještě s roubenou obytnou místností objevenou při rekonstrukčních pracích); úhlový půdorys měl i v 90. letech zaniklý dům se žudrem čp. 25 (nám. Karla IV. 29) v Líšni.

Jako specifickému domovému typu se mu však věnuje pouze Josef Kšíř (Kšíř 1956, 330–339), který jej rozlišuje jako *prostějovský typ* obytného domu na Prostějovsku a Kojetínsku a rozpoznává ho v případě domu na Hané a na Vyškovsku i Václav Mencl (Mencl 1980, 56–73). Kšíř vidí příčinu vzniku domu prostějovského typu v úzké stavební parcele: „Vedle domu musel být vždy dosti široký a pohodlný vjezd do dvora, proto tři prostory v domě nemohly zůstat v jedné linii vedle sebe, provedlo se to tedy tak, že jizba a síň zůstaly vždy při návsi a jediné komory se situovaly za síň do dvora; tedy tři prostory domu nebyly v rovné linii vedle sebe, nýbrž komora byla postavena v pravém úhlu k jizbě a síni. Podmínkou bylo, že se ze síně musilo chodit na dvůr, což vedlo buď k protažení, anebo k rozšíření síně tak, aby vedle komory zůstal ještě východ do dvora.“ (Kšíř 1956, 332). Kšíř přináší jako příklady zaměření domů z Lešan čp. 28 (Kšíř 1956, 332) a čp. 8 (Kšíř 1956, 336), oba bez žudru. Mezi domy se žudrem, které náležejí k tomuto typu, patří zaniklý dům čp. 5 ve Smržicích, rovněž zaměřený Kšířem (Mencl 1980, 59) nebo dům čp. 70 v Němčicích nad Hanou, jehož podobu před meziválečnou přestavbou spojenou s nadstavbou patra nad obytnou místností známe z fotografie prostějovského fotografa A. Neckaře (Kšíř 1941, 282). Podobu hanácké návsi ve Stařechovicích s domy podélné a úhlové dispozice, restituoval do hypotetické podoby k roku 1923 Otakar Máčel (Frolec 1974, barevná příloha mezi str. 100–101). Z dochovaných domů se žudrem patří k úhlovému dispozičnímu uspořádání s rohovou síní i domy čp. 45 v Lobdicích, čp. 17 v Dřevohosticích, výrazně přestavěný dům čp. 30 v Hněvotíně nebo zájezdní hostinec v Mlýnské ulici č. 2 v Prostějově.

Domem na Vyškovsku se před Václavem Menclm zabýval místní konzervátor Václav Burian (Burian 1960) a existují k němu i opomíjené prameny německé (Leydorf s. d.). Především pak byla většina v té době dochovaných domů se žudry dokumentována zaměřeními

V základní literatuře věnované lidové architektuře nalezneme i několik publikovaných zaměření či půdorysných schémat recentních dokladů domu s rohovou síní bez žudru: Korytná čp. 58 (Niederle 1923, 68), Kněždub čp. 159 (Vajdiš 1971, 95), Velká nad Veličkou čp. 117 (Vajdiš 1971, 91), Velké Leváre čp. 133 (Mencl 1980, 30).

Jako specifickému domovému typu se mu však věnuje pouze Josef Kšíř (Kšíř 1956, 330–339), který jej rozlišuje jako *prostějovský typ* obytného domu na Prostějovsku a Kojetínsku a rozpoznává ho v případě domu na Hané a na Vyškovsku i Václav Mencl (Mencl 1980, 56–73). Kšíř vidí příčinu vzniku domu prostějovského typu v úzké stavební parcele: „Vedle domu musel být vždy dosti široký a pohodlný vjezd do dvora, proto tři prostory v domě nemohly zůstat v jedné linii vedle sebe, provedlo se to tedy tak, že jizba a síň zůstaly vždy při návsi a jediné komory se situovaly za síň do dvora; tedy tři prostory domu nebyly v rovné linii vedle sebe, nýbrž komora byla postavena v pravém úhlu k jizbě a síni. Podmínkou bylo, že se ze síně musilo chodit na dvůr, což vedlo buď k protažení, anebo k rozšíření síně tak, aby vedle komory zůstal ještě východ do dvora.“ (Kšíř 1956, 332). Kšíř přináší jako příklady zaměření domů z Lešan čp. 28 (Kšíř 1956, 332) a čp. 8 (Kšíř 1956, 336), oba bez žudru. Mezi domy se žudrem, které náležejí k tomuto typu, patří zaniklý dům čp. 5 ve Smržicích, rovněž zaměřený Kšířem (Mencl 1980, 59) nebo dům čp. 70 v Němčicích nad Hanou, jehož podobu před meziválečnou přestavbou spojenou s nadstavbou patra nad obytnou místností známe z fotografie prostějovského fotografa A. Neckaře (Kšíř 1941, 282). Podobu hanácké návsi ve Stařechovicích s domy podélné a úhlové dispozice, restituoval do hypotetické podoby k roku 1923 Otakar Máčel (Frolec 1974, barevná příloha mezi str. 100–101). Z dochovaných domů se žudrem patří k úhlovému dispozičnímu uspořádání s rohovou síní i domy čp. 45 v Lobdicích, čp. 17 v Dřevohosticích, výrazně přestavěný dům čp. 30 v Hněvotíně nebo zájezdní hostinec v Mlýnské ulici č. 2 v Prostějově.

Obr. 2. Velká nad Veličkou (okr. Hodonín), dům čp. 117; půdorys přízemí přízemního domu s rohovou síní podle J. Vajdiše. – **Abb. 2.** Velká nad Veličkou (Bez. Hodonín), KNr. 117; Grundriss des erdgeschossigen Hauses mit Eckhalle, nach J. Vajdiš.

Obr. 3. Velká nad Veličkou (okr. Hodonín); přízemní dům s rohovou síní. Foto z archivu oddělení lidové architektury NPÚ ú. o. p. v Brně. – **Abb. 3.** Velká nad Veličkou (Bez. Hodonín); erdgeschossiges Haus mit Eckhalle; Foto aus dem Archiv der Abt. LA NPÚ ú. o. p. Brno.

Obr. 4. Želešice (okr. Brno-venkov), domy čp. 76 a 23 s rohovou síní a žudrem. Foto Z. Syrová 1997. – **Abb. 4.** Želešice (Bez. Brno), KNr. 76 und 23; Häuser mit Eckhalle und Vorbau; Foto Z. Syrová 1997.

Obr. 5. Pouzdřany (okr. Břeclav), dům čp. 115; domy z konce 16. století s rohovou síní a žudrem. Foto Z. Syrová 1997. – **Abb. 5.** Pouzdřany (Bez. Břeclav), KNr. 115; Häuser vom Ende des 16. Jahrhunderts mit Eckhalle und Vorbau; Foto Z. Syrová 1997.

A

B

Obr. 6. Lysovice (okr. Vyškov), domy čp. 15, 16, 17; řada usedlostí s domy s rohovou síní a žudrem; A – foto z archivu oddělení lidové architektury NPÚ ú. o. p. v Brně, 1957; B – půdorys přízemí podle zaměření Kurialova archivu z let 1955–1956. – *Abb. 6.* Lysovice (Bez. Vyškov), KNr. 15, 16, 17; eine Reihe Anwesen, deren Häuser Eckhallen und Vorbauten haben; A – Foto aus dem Archiv der Abt. LA NPÚ ú.o.p. Brno, 1957; B – Erdgeschossgrundriss nach einem Aufmaß des Kurial-Archivs von 1955–1956.

tzv. Kurialova archivu (*Kurial 1989*), pocházejícími převážně z let 1955–1956; např. z Lysovic byly podrobně zaměřeny domy čp. 2, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 26, 33, 39, 40, 45 a 72. V případě domů dnes již zaniklých, na jejichž místě dosud nevznikla nová zástavba (čp. 26, 39, 40), se nabízí možnost prověření možných starších vývojových fází archeologickým výzkumem.

Oproti domům jižní Moravy a Hané s plným komorovým patrem vyvinutým nad zadní komorou, síní a předsazeným žudrem, má dům na Vyškovsku nad těmito díly půdorysu pouze do krovu vložený lepenec – bedněné konstrukce z fošen a krajinek s vrstvou silné hliněné omazávky (lepenice), která byla účinnou protipožární ochranou sýpky. Prostor lepenecové komory, přístupné žebříkovým schodištěm z dolní zadní komory, bývá většinou nedělený (Lysovice čp. 33), výjimečně však může být část nad dolní síní oddělena (Lysovice čp. 72). Václav Frolec cituje v souvislosti s přízemními žudry na Vyškovsku nepublikovaný akvarel obce Kroissenbrunn u Melku z roku 1760 s domy úhlového půdorysu s předstupujícími žudry (*Frolec 1974*, 114); ve vsích na Moravském poli, kde dle Frolcem dále citovaného františkánského protokolu se měly žudry vyskytovat v první polovině 19. století, dnes ojediněle nalezneme jejich redukované pozůstatky podobné těm, které známe z Vyškovska.

Na drobných domech na Vyškovsku je podobně jako u výše uvedených domů bez žudru na Slovácku dokumentovaných J. Vajdišem a O. Máčem, dobře patrný základní dispoziční problém,

Obr. 7. Lysovice (okr. Vyškov), dům čp. 33; průhled lepenecovou komorou z prostoru nad horní síní směrem k žudru. Foto Z. Syrová. – **Abb. 7.** Lysovice (Bez. Vyškov), KNr. 33; Durchblick durch die Lehmputzkammer vom Raum über der oberen Halle in Richtung Vorbau; Foto Z. Syrová.

Obr. 8. Kučerov (okr. Vyškov), domy čp. 44, 43, 42, 41; řada usedlostí s domy s rohovou síní s vyvinutou horní komorou nad síní a zadní komorou. Foto Z. Syrová. – **Abb. 8.** Kučerov (Bez. Vyškov), KNr. 44, 43, 42, 41; eine Reihe von Anwesen mit Häusern mit Eckhalle und ausgebildeter oberer Kammer über der Halle und mit hinterer Kammer; Foto Z. Syrová.

Obr. 9. Vojnice (okr. Olomouc), dům čp. 11; dům usedlosti s rohovou síní a plně vyvinutým sýpkovým patrem nad uličním křídlem. Foto Z. Syrová.– **Abb. 9.** Vojnice (Bez. Olomouc), KNr. 11; Gutshaus mit Eckhalle und voll ausgebildetem Schüttbodengeschoss über dem Straßentrakt; Foto Z. Syrová.

jehož si povšiml už Josef Kšír. Má-li být síň průchozí do dvora, je potřeba si vypomoci jejím protažením nebo rozšířením; černá kuchyně, vložená do prostoru síně na straně k obytné místnosti, pak v prostoru síně vytváří nepohodlnou překážku, kterou je nutno obcházet.

Představíme-li si prostorové uspořádání domu s rohovou síní před přesunem topeniště do síně, musíme mu naopak přiznat nesporné přednosti. Hloubkový blok síně a zadní komory může být důsledně oddělen od dymné jizby s jejími možnými požárními riziky a rozdílné výšky patrové komorové části domu není potřeba vyrovnávat tak, jak je tomu u domu s přímou dispozicí (*Škabrada 1986*).

Přestože toto prostorové uspořádání přineslo v dalším vývoji domu spíše komplikace spojené s přesunem topeniště do síně, bylo již v tradici natolik zakotveno, že se udrželo i místně. Dále se kontinuálně vyvíjelo až do počátku 20. století.

Tento vývoj si můžeme ukázat na příkladu Vyškovska, kde stejně jako na Hané, byl nesporně pro badatele nejatraktivnější částí domů žudr. Ten se zde oproti Hané udržel nepochybně déle. Ještě v polovině 50. let byly např. v Lysovicích souvislé řady domů se žudry (čp. 15–17, čp. 21–72). Poslední lysovicový žudr u čp. 72, vyděleného z usedlosti čp. 24, vznikl dokonce až po r. 1826. V souvislosti s odstraňováním žudrů po polovině 19. století cituje Václav Burian záznam z komořanské farní kroniky po požáru 9. července 1857, kdy „zmizely nepěkné přístavky před vchody zvané žudry, čímž se vsi dostalo neobyčejně přívětivého a pravidelného vzhledu.“ (*Burian 1960*).

Zánik žudru ovšem neznamenal změnu základního dispozičního principu domu s rohovou síní. Vedle domů, které pouze pozbyly nepěkných přístavků žudru a mají dokonce zachovány horní lepencovou komoru (Lysovice čp. 46), se u přestaveb a novostaveb objevují nad síní a zadní komorou řádné sýpkové komory (Kučerov čp. 41, 42, 43, 44, 50). Dům tak opožděně nabývá stejné prostorové skladby jako na Hané. Obdobně jsou rovněž přistavovány nové kuchyně do druhého traktu za obytnou místnost a komory rozšiřovány nad celé uliční křídlo (Lysovice čp. 5).

Svým příspěvkem jsme chtěli především upozornit na to, že při analýzách prostorového uspořádání historických domů na jižní a střední Moravě by měl být princip domu s rohovou síní brán v potaz.

Jeho neznalost totiž může vést k zavádějícím interpretacím. Příkladem může být jinak vysoce citlivá rekonstrukce domu čp. 115 v Pouzdřanech. Za klíčovou místnost domu je pokládána světnička s malovaným stropem v patře žudru. Původní obytná místnost situovaná, tak jak to odpovídá domu s rohovou síní, po straně síně v uliční frontě, je jako méně útulný prostor bez náročnějších detailů používán jako dílna.

Prameny

- Eliáš J. O. – Syrová Z. – Syrový J. 1993:* Uherský Ostroh, Ostrožské Předměstí, Kvačice, stavebně historický průzkum obce, Brno, rkp.
Eliáš J. O. – Syrová Z. – Syrový J. 1997: Lysovice, stavebně historický průzkum obce, Brno, rkp.
Dostál P. – Škabrada J. – Zahradník P. 1985: Příkazy, stavebně historický průzkum obce, SÚRPMO Praha, rkp.
Leydrof L. s. d.: Deutsche Bauernhausformem um Brünn und Wischau, Muzeum Vyškovska ve Vyškově, Vyškov, rkp.
Syrová Z. – Syrový J. 1994: Mařatice, stavebně historický průzkum obce, Brno, rkp.

Literatura

- Belcredi L. 1987:* Půdorysná a stavební podoba domu středověkého venkovského domu na střední Moravě, *Archaeologia historica* 12, s. 157–169.
Belcredi L. 2006: Bystřec, O založení, životě a zániku středověké vsi. Brno.
Burian V. 1960: Vesnická sídla a lidové stavby na Vyškovsku, *Československá etnografie* VIII, 8, Praha, s. 21–69.
Frolec V. 1974: Lidová architektura na Moravě a ve Slezsku. Brno.
Habovštiak A. 1985: Stredoveká dedina na Slovensku. Bratislava.
Hanuliak M. 1989: Praveké, včasnostredoveké a stredoveké osídlenie v Chľabe, *Stredoveká archeológia* 37, s. 151–212.
Koula J. 1894: Malby domků na nejjižnější Moravě, *Český lid* III, 3, s. 112–122.
Kšír J. 1941: Lidové stavitelství, in: *Lidové umění na Hané, Velký Týnec*, s. 270–304.
Kšír J. 1949: Hanácký žudr a jeho rozšíření, *Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* 58, Olomouc, s. 36–59.
Kšír J. 1950: Hanácký žudr a jeho rozšíření, *Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* 59, Olomouc, s. 38–52.
Kšír J. 1956: Lidové stavebnictví na Hané, *Československá etnografie* IV, 4, Praha, s. 325–366.
Kšír J. 1958: Lidové stavebnictví na Hané, *Československá etnografie* VI, 3, Praha, s. 237–269.
Kšír J. 1961: Lidové stavebnictví na Hané, *Československá etnografie* IX, 3, Praha, s. 222–256.
Kurial A. 1989: Katalog lidové architektury, část 6., okres Vyškov. Brno.
Máčel O. – Vajdiš J. 1958: Slovácko, *Architektonický vývoj vesnice*. Praha.
Měchurová Z. 2002: Zaniklá středověká ves Konůvky ve Ždánickém lese. Brno.
Mencl V. 1980: Lidová architektura v Československu. Praha.
Nekuda R. – Nekuda V. 1997: Mstěnice 2., *Zaniklá středověká ves, Dům a dvůr ve středověké vesnici*. Brno.
Nekuda R. 2002: Zemědělská usedlost ve středověké vesnici na Moravě. Brno 2002.
Nekuda V. 1976: Zaniklá středověká osada Bystřec, okr. Blansko, *Časopis Moravského muzea* 61, vědy společenské, s. 39–63.
Niederle L. – Húsek J. – Klvaňa J. – Slavík F. A. 1923: *Moravské Slovensko* Svazek I. Praha.
Ruttkay M. 1998: Dedina a dom vo vrcholnom a neskorom stredoveku, in: *Ľudová architektúra a urbanizmus vidieckych sídiel na Slovensku z pohľadu najnovších poznatkov archeológie a etnografie*, s. 37–66.
Smetánka, Z. 1994: K problematice trojdílného domu v Čechách, *Archaeologia historica* 14, s. 314–324.
Syrová Z. – Syrový J. 2003: Památková zóna Lysovice – poznatky stavebně historického průzkumu, *Památková péče na Moravě* 7, Brno, s. 41–51.
Šaurová D. 1967: Zaniklá středověká osada Konůvky na Slavkovsku, *Vlastivědný věstník moravský* XIX, s. 163–174.
Šaurová D. 1973: Typické domové půdorysy v zaniklé středověké vesnici Konůvky na Slavkovsku, *Archeologické Rozhledy* XXV, s. 83–86, 126–128.
Škabrada, J. 1986: Pozůstatky středověkých stavebních zvyklostí v prostorové skladbě hanáckého domu, *Archaeologia historica* 11, s. 417–421.
Vajdiš J. 1971: *Architektonický vývoj vesnic při Moravě a Dyji*, *Zprávy památkové péče* 2/1971, s. 90–101.
Vítek T. – Kyncl J. 1997: Výsledky stavebně historického průzkumu domu v Kravařově ulici č. 12 v Prostějově, *Zprávy památkové péče* LVII, s. 29–31.

Zuzana Syrová – Jiří Syrový: Haus mit Eckhalle – übergangene typologische Variante des dreiteiligen Hauses

Neben dem dreiteiligen Haus mit Wohnraum, Halle und Kammer, wobei die Räume in einer Achse angeordnet sind (in die Tiefe oder längs zum öffentlichen Raum), ist für die Dörfer und Kleinstädte (einschließlich der Peripheriebereiche und Vorstädte) in Mittel- und Südmähren ein abgewinkelter Grundriss mit einer in der Ecke angeordneten Eingangshalle typisch, von der aus der Wohnraum, der neben dem öffentlichen Raum liegt, und senkrecht zum Hof hin der Kammerbereich des Hauses zugänglich sind. Diesen Grundrisstyp, der aus den verschwundenen mittelalterlichen Dörfern Bystřec bei Jedovnice oder Konůvek im Gebiet Slavkov (Austerlitz) oder von den slowakischen Lokalitäten Chlaba und Pavany bekannt ist, bezeichnete Z. Smetánka als dreiteiliges „hakenförmiges“ Haus. Die räumliche Anordnung dieses Haustyps hatte in der Zeit, in der es hohe Rauchfangstuben gab, zweifellos Vorteile, und sie ist auch im Zusammenhang mit der Entstehung des Hausvorbaus (Risalits) nicht ohne Interesse. Die Verlagerung des Feuerplatzes und die Einbeziehung der schwarzen Küche in die Halle verursachten in der weiteren Entwicklung der Raumstruktur des Hauses eher Komplikationen; mancherorts (zum Beispiel im Gebiet von Vyškov) setzte sich diese Entwicklung jedoch kontinuierlich bis in die ersten Jahrzehnte des 20. Jahrhunderts fort. Obgleich archäologische Funde und eine Reihe erhalten gebliebener Häuser aus dem 16. Jahrhundert vor allem in den südmährischen kleinen Städten auf die Gleichwertigkeit dieser Anordnung mit dem dreiteiligen „geraden“ Haus hinweisen, wird dieser Haustyp in der der Volksarchitektur gewidmeten Literatur entweder völlig übergangen oder in unsichere Theorien von einer allmählichen Umdrehung des Hauses eingebunden. Seine Unkenntnis kann bei der Analyse der räumlichen Struktur eines Hauses zu Fehlinterpretationen führen.

(Übersetzung P. Zieschang)